

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., și de fiecare publicățiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul V.

Blaș 26 Ianuariu 1895.

Numărul 4.

Un program periculos.

După multe sbuciumări și svircoliri partidul liberal din parlamentul țării a reușit a se susține, cel puțin pe câțva timp, la putere. Ministerul Bánffy s'a constituit din membrii aceluia partid în contra tuturor așteptărilor și semnelor de mai înainte.

Fiind espresiunea fidelă a partidului liberal, care de deci de ani a maltratată această țară, nu ne putem aștepta nici dela actualul guvern, să facă altcum. În această presupunere ne întăresce și caracterul cunoscut al unor persoane din guvern. Bánffy a fost personificarea volniciei, cât timp a stat în fruntea comitatului Bistrița-Năsăud, și lui avem să-i mulțămim, că mai multe institute culturale din districtul Năsăudului au fost despolate de caracterul lor românesc și greco-catolic, în contra hotărârilor preinalte și a „instrumentului fundational”, care cu aprobarea Maiestății Sale a garantat gimnasiului din Năsăud și școlilor populare din acel ținut caracterul românesc și greco-catolic.

Dela un bărbat, care și-a început activitatea politică cu aceste ilegalități, nu ne putem aștepta, să respecte dreptatea, ecuitatea și legile existente, mai virtos când este vorba de biserica și națiunea română.

Ce vom pute înse aștepta dela actualul ministru de culte și instrucțiunea publică Dr. Wlassics Gyula, despre

care deputatul Battyányi a spus apriat în dieta țării, că a profesat publice ateismul? De resortul ministrului de culte și instrucțiunea publică sunt legate cele mai vitale interese bisericesci și scolastice. Activitatea acestui ministru străbate adese-ori până în sanctuarul conștiinței și vine în atingere cu cele mai delicate sentimente religioase și naționale. Cum vom pute aștepta așadară dela un ministru fără de Dumneșu, ca să promoveze în direcțiune sănătoasă binele unor instituțiuni, cari au de basă pe Dumneșu și se cimentază cu cele mai nobile sentimente ale omului, creștinului și cetățanului?

Însă și vorbirea-program rostită, sau mai corect vorbind, cetită cu mult chiu și vai de prim-ministrul Bánffy în parlamentul țării dovedește, că acest guvern profesază principii foarte periculoase, și că se pregătește a ne face foarte mult rău, de cumva Dumneșu nu-l va răsturna, mai înainte de ce el și-ar validita acele principii.

Legile bisericesci, cari despăie biserica de drepturile esercitate totdeauna în această țară cu privire la căsătorie, legile, cari turbură conștiința cetățenilor și destramă legăturile sfinte ale vieții familiare, și cari țintesc la desființarea individualității naționale a poporilor nemagiare, voesce guvernul actual a le esecuta cu ori ce preț în decursul anului curent. Și când voesce, să o facă această în contra sentimentului maiorității covârșitoare a cetățenilor patriei, nu se

sfiesce a declara, că va esecuta acele legi așa, cât să nu se vateme interesele și sentimentele singuraticelor confesiuni.

Cine a mai văduț o asemenea fățarnicie din partea unui guvern, ca el să declare în fața țării, că voesce a ține cont de interesele și sentimentele confesiunilor, tocmai când esecută nisce legi, cari din firea lor constituiesc cea mai adâncă vătămăre a acelor interese și sentimente? Au dora crede guvernul, că maioritatea cetățenilor sunt atât de proști, încât să nu pricepă viclenia lui și să nu-i potă smulge larva fățarniciei de pe obraz?

Ne mai promite guvernul, că va face pașii de lipsă pentru înființarea autonomiei catolice și pentru regularea congruei. Tot așa au promis-o această și guvernele precedente liberale, și totuși aceste două cestuni au rămas nedeslegate până în ziua de astăzi, pentru că liberalismul fără de Dumneșu este din firea sa minciunos și înșelătoriu.

Guvernele liberale din trecut n'au respectat nici macar autonomia confesiunilor, care s'a câștigat în timpuri mai bune. Sub stăpânirea acestor guverne s'au dat cele mai grave lovituri autonomiei bisericesci a Românilor gr. or. și a Sârbilor. De articolul de lege 43 din 1868 despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria, întru cât garantază autonomia bisericii române unite deopotrivă cu autonomia confesiunilor din țară, nimeni nu a voit să scie în epoca

Feuilleton.

Un mic istoric al bisericii gr. cat. din Racovița.

Comuna și parochia Racoviței este o comună veche, care a esistat încă pe timpul principilor calvini. Biserica cu patronul S. Treime, pe cum se vede din inscripțiunea de-asupra ușii de intrare, e edificată sub domnia principelui Mihail Apafi I la anul 1675. Că ce confesiune și ce preoți au fost în această parochie până la zugrăvirea bisericii, nu se scie. La despărțemintul muror de-asupra ușii se află inscripțiunea atore:

„Cu Inceperea tatălui și cu ajutorul lui și cu sevârșirea Duchului sfint s'au trăvit această sfintă biserică în zilele Înălțării Crăiesei Maria și fiind Vlădica Ardeanului Petru Pavel Aron de Bistra și fiind rchiot Nicolae dela Sadu și fiind preoții bisericii popa Pavel popa Toma, și fiind jude reea Căndea; bătrâni: Toma lui Stan, Onea Ier, Pavel Ionașcu, Buea Dragoman, Stan Oprea Pascului. Preste vale fiind jude

Toma Hitoc; bătrâni: Stan Hitoc, Mihail Fulcea, Oprea Cercel, Oprea Bobanga. Îndemnători și într'ajutorii au fost Popa Pavel, Florea Căndea, Stan Hitoc, Radu Faur, Onea Buni, Marcu Totan, Toma Ioan Hitoc și tot satul.

Racovița în 24 August 1752.

Ioșif Crăsnic
zugrav.

Din această inscripțiune se vede, că pe timpul zugrăvirii deși au fost doi preoți în parochie, ambii s'au folosit de această biserică, care fiind supusă pe atunci ierarchiei Episcopului Petru Pavel Aron de Bistra, au trebuit să fie de caracter confesional greco-catolic dimpreună cu întreg poporul.

Dela anul zugrăvirii 1752 până la 1803 nu se scie, cine au mai fost preoți după popa Pavel, deorece nici matriculele nici alte documente de administrațiune nu se află la această parochie.

Dela anul 1803, fiind paroch celibe Petru Czopa, se află unele fragmente din matricule conduse în limba latină. Cu încetarea din viață a acestui preot în an. 1827 au urmat ca preot Ioan Fleischer, Teodor Maiercan, Ioan Moldovan și Ioan Mihălțan

până la an. 1855, cari au condus matriculele în limba română și mai corect. În o perioadă deci de 29 ani au succedat în această parochie 4 preoți. În anul 1855 a urmat de paroch Petru Florian teolog absolut, care a păstorit până de presente. Parochia Racoviței sub preoții sus amintiți a fost ingremiată la Vicariatul Făgărașului până la arondarea protopopiatelor din 1879, pe când s'a arondat la protopopiatul Sibiului, în fruntea căruia stă ca protopop Ioan V. Russu, bărbat devotat pentru națiune și biserică.

La locul acesta nu se pôte lăsa neamintită ziua memorabilă de 21 Septembrie 1874, plină de consolare spirituală pentru poporul din Racovița, când s'a împărțit de binecuvintările arhierelui și mitropolitului lor Dr. Ioan Vancea de Buteasa cu ocașiunea visitării canonice din Vicariatul Făgărașului.

Din conscripțiunile anului 1765 și 1766 se vede, că comuna Racoviței și politicesce a fost împărțită în două părți și a fost administrată prin două jurisdicțiuni. Partea de dincăce de vale de cătră mēdăqi a fost liberă și a fost administrată de cătră magistratul sășesc al Sibiului, ără partea de dincolo de vale cătră resărit a fost iobăgiată la 14 familii nobilitare și a fost supusă jurisdicțiunii

guvernelor liberale. Chiar și congresele scolastice au fost interzise, pe cum am putut vedea cu durere în anul trecut.

Ei bine! Dacă guvernele precedente n'au făcut nimic pentru autonomia bisericii catolice și pentru regularea congruei, ei din contră au asuprit această biserică cu toată puterea de stat, de care dispuneau, atunci cum vom putea spera dela actualul guvern, care se laudă în programul său, că primesce ca moștenire programul, spiritul și direcțiunea guvernului precedent, ca tocmai el să fie binevoitoriu față cu interesele mari ale bisericii catolice?

Liberalismul modern pretutindenea prigonesce biserica și instituțiile ei. De aceea suntem siguri, că și liberalul guvern Bánffy va fi credincios acelui sistem fatal.

Culmea perfidiei și fățarniciei o aflăm noi în pasajul acela din programul ministeriului Bánffy, unde este vorba de politica statului față cu naționalitățile nemagiare. Ni-se spune, că guvernul va dezvolta „statul magiar” în direcțiune „națională magiară” și va susține și garanta „idea de stat magiar”.

Dacă cetim discursurile părinților patriei din parlamentul magiar, dacă ascultăm vocile opiniei publice din diaristica magiară, și dacă urmărim cu atențiune toate manifestațiunile din viața socială, culturală și politică a concetățenilor magiari, ar trebui să fim nisece hăbăuci, ca să nu pricepem, că cuvintele de mai sus ale primministrului Bánffy nu pot avea alt înțeles, decât că el va angaja toată puterea statului pentru stîrpirea naționalităților nemagiare, sau mai bine zicînd, pentru contopirea lor în elementul magiar.

Nu tragem la îndoială sinceritatea acestei enunțări, dar trebuie să demascăm perfidia și fățarnicia, cu care ministrul Bánffy voescă să ducă în răstăcere opiniunea publică europeană și cercurile hotărîtoare din Viena, când

afirmă, că va lua în considerațiune și pretensiunile poporilor nemagiare, întru cât acelea ar fi întemeiate pe articolul de lege 44 din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților.

Am dori, să scim, că în conceptul unei politici de stat, care urmărește stingerea tuturor poporilor nemagiare, cum mai încapă și legea de naționalități, care s'a creat tocmai pentru a se garanta existența și dezvoltarea culturală și națională a acelor popore?

Înzădar umblă ministeriul Bánffy cu astfel de apucături. Lumea cunoște, ce plătesce liberalismul lui. Ea se pronunță tot mai hotărît în contra asupririlor, ce le îndurăm. Avem firma convingere, că glasul lumii civilizate unit cu glasul poporilor ungare asuprite va face, să dispară și acest guvern din fruntea țării, ca să cedeze locul la un guvern, care ocărmuind țara după principiile eterne ale creștinismului să liniștescă conștiința tuturor cetățenilor și să mulțămescă nu numai pe magiari, ci și pe poporele nemagiare, cari de o mie de ani și-au jertfit împreună cu Magiarii sângele și avutul pentru susținerea acestui stat.

Pastorală lui Bubics și Vaticanul.

Pastorală liberalului episcop de Cașovia a făcut cea mai neplăcută impresie nu numai asupra catolicilor din patrie, ci și asupra catolicilor de pretutindenea și asupra Vaticanului.

E cunoscut, că gloriosul pontific Leo, care poartă grije deosebită de catolicii din toate țările, în deosebire și-a îndreptat atențiunea asupra patriei noastre, unde a ocupat tot terenul în viața publică falsul liberalism. Pontificele de repetite ori a îndemnat pe catolici, să se organizeze, să lucre în unire și armonie spre a apăra drepturile bisericii și a respinge atacurile inimice. În Franța, unde episcopii aveau vederi politice diferite fiind unii republicani, erau alții partizanii ai monarhismului, Papa i-a unit pe toți indem-

nându-i, să se silască a asigura interesele bisericii și în cadrele constituției actuale. În Ungaria încă a îndemnat Papa pe catolici și în deosebire pe episcopi parte pe cale privată, parte prin enciclice, ca să se unescă și să se constituescă spre a apăra biserica și credința nealterată față de atacurile crescînde ale liberalismului. Admonițiunile părintești ale Sfinției Sale au și avut acel efect bun, că conștiința catolică s'a deșteptat, catolicii au început a da semne de viață politică, erau episcopatul a început a suplini, ce a negles în trecut din prea mare conivență față cu guvernele. Chiar și episcopi de aceia, despre cari se crede, că au sfătuit pe Csáky, să dea fatala ordinațiune din 26 Febr. 1890, din respect față cu Roma au trebuit să se plece și să meargă solidari cu ceilalți episcopi catolici.

Cu atât mai mare a fost indignațiunea, când episcopul Bubics a pășit cu nefericitul său circular. Prin acesta nu numai a cercat a paraliza ori ce activitate politică în direcțiune catolică în diecesa sa, ci totodată a încurajat pe inimicii bisericii făcîndu-i să credă, că în biserică a intrat discordia.

Dar s'au înșelat și Bubics și amicii lui cei liberali și francmasoni. Catolicii din țară și-au exprimat îndată indignațiunea, și numai câțiva preoți servili și pôte flămânzi după beneficii mai grase au apărut pe nefericitul episcop. Roma încă desaprôbă pașul nefericit, și astfel Bubics în loc de a paraliza acțiunea catolică și-a paralizat auctoritatea proprie, s'a făcut imposibil. Pe cum se serie din Roma lui „M. Állam”, preoțimea din diecesa de Cașovia va primi dela locuri mai înalte îndrumări, ca să se acomodeze după pastorală comună și să pună în dosar circulară separatistică.

Ca ore cine să judece pe Bubics, trebuie să știe, cine e. E un bătrîn trecut de 70 de ani, care după ce și-a terminat odată studiile teologice așa, cum a putut, nu s'a mai ocupat cu ele, ba nici nu a ocupat decât puțin timp funcțiunii bisericești, ei partea cea mai mare a vieții și-a petrecut-o în serviciul familiei Esztherházy ca inspector de

Albei superioare. Pe timpul militarizării (1765—1766) atât cetatea Sibiului, care a avut partea leului la păduri, munți și alte realități, cât și celea 14 familii nobilitare au cedat erariului militar pe lângă despăgubire toate realitățile de pe teritoriul Racoviței dimpreună cu iobagii.

E de prenotat, că locuitorii de pe atunci din Racovița mai bucuroși și-au părăsit biserica și comuna, decât să se supună militarizării, și dintre cei doi preoți amintiți în inscripțiune numai popa Pavel cu 5 fi ai săi a primit armele, erau ceilalți preoți s'a refugiat.

Dintre familiile, ce se află în inscripțiunea de mai sus, numai familia Bobanga a mai rămas în Racovița, erau celelalte s'au localizat prin comunele Sebeșului superior și inferior, unde și astăzi se află familii cu același nume, erau Racovița s'a împoporat cu alte familii venite din Transilvania din diferite comune, unde jugul iobăgiei a fost pôte mai aspru decât cel militar.

Servindu-se în biserică cea veche edificată din material solid în 1675 până în anul 1894, adică 219 ani, înainte cu vre-o 20 de ani s'au ivit defecte atât de amenințătoare, cât a trebuit să se sisteze serviciul divin, până când s'au delăturat prin reparatură acelea defecte periculoase.

La venirea preotului Petru Florian în parohie la anul 1855 clădirea bisericii era și pe atunci amenințătoare. Grijea cea dintâi

a acestui preot a fost înmulțirea fondului bisericesc, care pe atunci atinge suma de 300 fl. v. a. Punîndu-se deci acest preot în strînsă legătură cu bătrînii bisericii și cu ai satului, lângă care s'a mai adăus și inteligența din comună, pe cum căpitanul în pensiune Dionisiu Dregoiu, locotenentele Ioan Maxim și notariul comunal Ioan Măcelariu, au resuscitat ideea salutară de a înmulți fondul bisericii, din care să se clădească o altă biserică nouă și mai corespunzătoare, și fiind comuna totă numai de o confesiune, foarte mult au contribuit la înmulțirea fondului și primăriile comunale, cari au succedat una după alta și au făcut la casa bisericescă oferte marimimose din venitele comunale.

Lângă acestea în anul 1862 prin pășirea energetică a preotului Petru Florian și a primăriei comunale de atunci în frunte cu judele Ioan Maierean și notariul Ioan Măcelariu s'a așternut rugarea comisiunii regulătoare de graniță, prin care s'a cerut pentru clădirea unei noi biserici cartirul căpitanal de sub numărul 215 cu intravilan en tot, ceea ce prin rezoluțiunea grațioasă din 26 Octombrie 1865 s'a și obținut dela Majestatea sa preagașoul împărat și rege Francisc Iosif I, acelea realități dedicîndu-se pentru folosul bisericii, cu care biserica a fost foarte mult ajutată la înmulțirea fondului. Durere înse că de presente, — deși fondul bisericii dispune numai de sume banale pasive, —

corpul reprezentativ comunal din Racovița cu primărie cu tot a decis a priva biserica de foloșele usuete din realitățile donate de Majestatea sa împăratul pentru cultul bisericesc și a le întrebuița pentru alte scopuri străine de intențiunea Augustului donator.

După ce prin zelul curatorilor succedăți unul după altul dela anul 1855, pe cum adormiții în Domnul Ioan Maxim, Iosif Oni Trifu, Dionisiu Dregoiu, Iosif Maierean, și unii încă în viață, pe cum Ioan Măcelariu și Ioan Trifu, prin zelul foștilor membri ai reprezentanței bisericești, prin zelul cătră biserică ai foștilor juđi comunali repositi Ioan Maierean, George Russu și al celor din viață Ioan Bobanga, Toma Vladt și George Hulpus, prin zelul membrilor din reprezentanța comunală, cari din an în an au zelat pentru înmulțirea fondului bisericesc, după ce, zic, prin ajutoriul tuturor acestora și al întreg poporului s'a înmulțit fondul bisericii până la anul 1886 cu suma de 7546 fl. 43. cr., curatoratul bisericesc în frunte cu preotul în 7 Martie 1887 așternu rugarea prin Veneratul Oficiu protopopesc gr. cat. din Sibiu cătră Escelența Sa Archiepiscopul și Mitropolitul Ioan Vancea de Buteasa și cătră Veneratul Consistoriu gr. cat. din Blăg, prin care ceru facultatea pentru clădirea bisericii, ceea ce s'a și obținut. După ce s'a constatat prin espertul August Mazzuchi, că terenul pentru clădire este apt, tot același

dominii. În această calitate purtarea și modul de cugetare i-s'a lăcit cu totul. Ca om de trebură s'a știut bine acomoda după cei puternici, a început amicitie cu ei, până și cu marele magistru al logelor francmasonice din Ungaria Pulszky Ferencz. Acesta l-a făcut canonic la Orade și a făcut, să fie propus și de episcop la Szombathely. Cu deosebire calvinul Tisza ca ministru-președinte a forțat numirea lui. Dară Roma fiind informată despre viața lui, care numai clericală nu a fost, și despre relațiunile lui cu francmasonii, l-a respins cu totă hotărârea. Roma nu a avut încredere în un om cu atare trecut. Devenind vacant scaunul episcopesc dela Cășovia, s'a făcut încercări nouă. De astă dată omnipotentele Tisza l-a câștigat informatori buni pentru Roma, cari l-au laudat. Roma vădând, că din nou se forțază lucrul, că are informațiuni bune, și creșdând, că la bătrânețe va espia păcatele trecutului, s'a înduplecat a-l denumi. La Roma cugetaș, că ei se va îndrepta. În Germania încă erau unii preoți servili, dară făcuți episcopi erau conșcii de demnitatea lor. Dară se vede, că el și ridicat la înaltă demnitate a rămas tot cel vechiu, îndopat de liberalism fals și de servilism deositoriu și condamabil. Ca teolog slab nu e capabil, să distingă adevărul de eróre.

Necualificabila procedură a episcopului Bubics, pe cum observă și corespondentul lui „M. All.“, are și partea sa bună. Anume Roma va fi și cu mai mare precauțiune la denumirea episcopilor prezentați de ministrii liberali ori acatolici și va preferi, să guverneze dieceșele vacante prin vicari capitulari ași, decât să umplă scaunele episcopesci prin indiviși neprobași de ajuns ori chiar imbecili. Roma, pe cum a știut, să umilască pe toți inimicii bisericii, sigur va aduce la reșon și pe episcopul Bubics, care și până acum e ostindit de opiniunea publică catolică. El și-a mai revocat un circular imprudent; pentru ce nu ar revoca și pe acesta? Infama circulară ne mai dovedește și aceea, că demnitatea episcopescă nu dă nici cualificațiune celui ce nu are, nici spirit clerical celui ce a îmbătrânit trăind ca secularii cei mai de

rând, nici iubire față de biserică și adevărurile propuse de ea aceluia, care a îmbătrânit fraternisând cu inimicii bisericii, și nici curaj și conștiință de sine și de demnitatea sa aceluia, care a îmbătrânit servind orbesce și complimentând pe cei puternici numai din motivul, că sunt puternici.

Pe cum cetim în diarele ungueresci, și arhiepiscopul de Agria pe lângă pastorală comună ar fi dat un circular mai conciliant, pe semne ca să placă liberalilor, în a căror serviciu s'a pus de câți-va ani. Griješcă înse, că nime nu pôte servi la doi domni.

Și unul și altul spre a-și motiva procedura aduc înainte patriotismul, numai cât cu patriotismul lor strică bisericii și prin aceea și patriei. Primatele Vaszary tot cuprins de spiritul patriotic a șis în anii trecuți, că nu-și teme biserica, ci nația. Cu episcopi ca Bubics și Samassa are să-și témă înse și nația și mai mult biserica, căci bisericii ungueresci nu i-s'a șis nici când, că nu va fi învinsă de porțile iadului. Aceste porți s'a întărit, și le întăresc ministrii cei nevrednici ai bisericii. Datorința catolicilor adeverați e a demasca pe imbecili și a le face imposibilă opera destructivă, este a sprigini Vaticanul în apărarea bisericii și propagarea luminii celei adevărate.

Revistă bisericească.

Roma.

Se asigură, că Țarul intenționează a institui ambasadă formală pe lângă Vatican și a nu fi reprezentat ca de prezente numai prin trimiș extraordinar.

Ura față de tot ce e sacru, până acolo merge în carbonarii italieni, încât la însinuarea poliției vicariul bisericii parohiale s. Laurentiș a fost dat în judecată, din cauză că a făcut procesiune cu școlarii în jurul bisericii. Acusatul s'a apărut cu aceea, că aparținând bisericii respective locul din jurul ei, prin procesiune nu s'a conturbat comunicațiunea pe afară, nici alt rău nu s'a făcut. Judecătorii au achitat pe preotul acusat.

Germânia.

Împăratul a decorat în zilele trecute cu ordul coronei cl. I. pe cei doi cardinali din Germania, anume Dr. Krementz arhiepiscopul de Colonia și Dr. Kopp episcopul-principe de Breslau. Distincțiunea înaltilor dignitari bisericesci a produs o bună impresiune în poporul catolic, care vede în purtarea împăratului o bunăvoință față cu biserica catolică.

La insistința partidului din centru parlamentul imperial de nouă a hotărât abrogarea legii în contra Iesuiților. Nu șcim, ce va șice consiliul federal la această hotărâre. E sigur înse, că Germania în contra anarchismului mai ușor se pôte apăra prin arma adevărului manuată cu desteritate de părinții Iesuiți și de membrii altor orduri și congregațiunii religioșe, decât prin legile excepționale în contra elementelor subversive.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința din 19 a c. a dietei, ținută sub presiulă vice-președintelui Andrășy Tivadar, cabinetul Bánffy și-a desvilit programul, care numai în atâta diferesece de al fostului cabinet, că în unele cestiuni e concipiat în termeni mai concilianți.

Br. Bánffy în discursul, prin care își face cunoscut programul, accentuază, că va lucra pentru consolidarea încrederii și a concordiei între Corónă, guvern și ambele case ale legislativei, va cerca modalitatea de a liniști spiritele agitate, spre care scop nu va purcede agresiv, nici cu arme atacătoare. „Direcțiunea“, șice șeful cabinetului, „ne va fi hotărât liberală; nișuința va fi desvoltarea statului magiar în direcțiune națională magiară, asigurarea și susținerea ideii de stat magiar, înfrângerea și îndușirea tuturor tendențelor și agitațiunilor inimice statului și periculoșe, cari s'ar îndrepta în contra acestei idei. (Aci

precepătoriul a făcut planul de clădire cu preliminarul de spese cu totul la suma de 8747 fl. 43 cr. v. a. Diferința deci de 1201 fl. s'a statorit a se acoperi prin un arunc eiecat pe popor.

Pe basa facultăților de clădire obținute dela locurile competente și pe baza preliminarului de spese făcut în 1887 s'a publicat licitațiune minuendă, carea nesuccedând s'a dat clădirea din mână liberă întreprindătoriului Heinrich Baumann din Sibiu de origine prussian. Acest întreprindătoriu brav a și început clădirea tot în acest an și până la finea anului 1890 prin luna lui Octomvre ne-a și dat-o adjustată conform planului și lucrată cu totă conștiința, durere înse că nu s'a putut folosi până acuma din lipsa mijlocelor banale, cu cari să se fi adjustat cu cele interne. Nu se pôte retăce la locul acesta, că totă întârziarea s'a cauzat prin splătirea aruncului de 4 fl. din partea unor porenți mai cerbicoși.

Biserica cea nouă s'a clădit cu patronul Treime sub auspiciile preotului Petru Florian și al reprezentanței bisericesci, ce a succedat dela începerea clădirii și până de prezente, și anume Ioan Trifu carator primar, Iosif Maiercan curator secundar, George Bobanga, Nicolae Ciungu, Nicolae Popa, Nicolae Deac, Nicolae Săbăduș, Iosif Brigan, Ioan Selăgean, Nicolae Murărescu, Petru Bărsan, George Metea sen., George

Hulpuș, Ioan George Stoica, Dumitru Limbășan, Iosif Stoica curator secundar, Ioan Maiercan, Ioan Dregoiș, Gerasim Maiercan și George Trifu. Acest din urmă a pus la dispozițiunea bisericii o livadie pentru facerea cărămizilor.

Din membrii reprezentanței aci înșirați au fost unii și numai aleși și fără chemare și zel, numele lor înse se retac, căci bunul Dumneș se șie mai bine, care cum și-a implinit misiunea și chemarea sa față de maica bisericească, și ca atari își vor lua plata după merite. O împrejurare șervesce poporului din Racovița spre laudă: el s'a angajat a presta gratuit 600 zile de lucru, a învecta nășipul, cărămida, varul, pētra, lemne de ars cărămida. cu un cuvint tot materialul de lipsă la clădire, și tôte s'a condus pe cale pacnică și fără forță fizică, dovadă că partea cea mai mare din popor a fost însuflețită pentru casa Domnului.

La adjustarea internă, pe cum plănuierea iconostasului, străni, scaune și alte multe, au contribuit cu ștatal și învățătorii George Dănilă diriginte și Valeriș Florian, totodată și preotul ajutătoriu. Prelucrarea iconostasului, scaunelor și strănilor din biserică a fost acordată cu măiestrul Ioan Nicolae Stoica cu prețul de 160 fl. v. a., încetând înse din viață, lucrul s'a continuat prin fiul său Tóder Stoica și prin Ioan Raș ca timplari. Coloritul

iconostasului și al strănilor s'a condus de măiestrul Iosif Sponer din Sibiu.

Bineșăcătorii și ajutătorii bisericii sunt:

1. Maiestatea Sa Împăratul și regele Francisc Iosif I, care a donat fondul intern la biserică și în număr	100 fl.
2. Nicolae Murărescu cu soția sa Ana, cari au donat o obligațiune de	120 „
3. Aureliș Florian capelan militar a donat	50 „
4. George Maxim c. și r. maior în pensiune	10 „
5. Traian Florian cancelist advocațional	10 „
6. Ioan Măcelariș notariș în Apoldul inf.	10 „
7. Ana Epstein privatieră	10 „
8. Reposatul George Rus un agru cu venit anual	4 „
9. Repos. Petru Petru Maxim un agru cu venit anual	4 „
10. Soșă George Olariș un agru cu venit anual	2 „
11. Reposata Ana P. Rusu un agru cu venit anual	2 „
12. Reposata Barbara Wolf un agru cu venit anual	3 „
13. Reposatul Nicolae Balea un agru cu venit anual	2 „
14. Reposatul Ioan Ad. Doșcan un agru cu venit anual	1 „

se arată Bánffy, că e creatura lui Tisza.) Vom lua înse în considerare acelea pretențiuni juste ale compatrioților noștri de limbă nemagiară fundate în articolul de lege 44 din 1868, fără înse a restringe caracterul unitar național al statului." Stă noul cabinet pe baza pactului dualistic din 1867, recunoște necesitatea dezvoltării progresive a forței armate, ținând înse cont de raporturile financiare ale țării. „Ca ereții și următorii programului guvernului repăsit îi susținem principiile și ne ținem de datorință a executa deplin la timpul prefapt cele trei legi bisericesci, ne vom sili înse după putință să nu vătămăm interesele și simțimintele singuraticelor confesiuni." Mai declară, că cabinetul susține intacte principiile exprimate în celea două proiecte bisericesci nevote încă; va face pașii necesari în cestiunea autonomiei catolice și a congruel; se va interesa de instrucțiunea publică, de reforma administrativă, regularea valutei, ridicarea industriei prin înmulțirea căilor ferate și promovarea intereselor agricole.

După ce și-a terminat br. Bánffy cetirea discursului, a vorbit contra lui capii opozițiilor Justh, Apponyi, Szápáry Gyula, Eötvös Károly și Polonyi, érá pentru cabinet Darányi. În fine deputatul Șerban în o vorbire frumoasă accentuează în liniamente generale gravaminele Românilor ținând, că și drepturile, cari le asigură Românilor legea, le confiscă ordinațiunile ministeriale, și rógă guvernul, să-și espună programul de naționalitate. Ministrul răspunde, că va respecta acelea drepturi, ce le garantează legea pentru naționalități.

La începutul ședinței de Lună camera deputaților cu majoritate de voturi și-a ales de președinte pe fostul ministru de justiție Szilágyi Dezső, érá de vicepreședinte pe Berzeviczy Albert.

15. Reposata Măriuța Porumbăcean un agru cu venit anual . . .	1 „
16. Reposata Florica Ioan Raț un agru cu venit anual . . .	2 „

La inițiativa preutesei Ana Florian și a învățătoresei Terezia Dănilă și a altor muieri zelose în ajunul sfințirii bisericii s'a colectat dela mai multe poporene suma de 47 fl. 15 cr., din care s'a cumpărat materialul de lipsă la decorarea pistolului și a stranelor din biserică, cusutul apoi s'a condus de învățătoresă Terezia Dănilă în societate cu alte femei zelose, érá familia Fogăraș în óra ultimă a provădut biserică cu luminările de lipsă.

Binefăcătorii este tot poporul din Racovița, bogat și sêrac, care afară de aruncul de 4 fl. a mai prestat multe ținle de lucru cu palma și cu carul la edificarea casei Domnului, pentru care vor afla resplată în ceriú. Toți binefăcătorii aceștia se pun de model pentru posteritate, ca să-i cunoască și având inimă creștină și îndurătoare să contribuie și de aci înainte pentru susținerea s. bisericii, intru care adunându-se următorii noștri să preamărescă pe Atotputernicul Dumnezeu și să-l róge, ca să protégă această comună, ferindu-o de tóte relele, și să-i dea în continuú bărbăți, cari să póta servi spre luminarea și onórea Racovițenilor, pe cum și spre mândria poporului român, pe cum aú fost părinții lor eroii grănițeri.

Racovița în 13 Iunie 1894.

Petru Florian
paroch gr. catolic.

După acesta aú urmat observările mai multor deputați cu privire la programul cabinetului. Conte Bethlen Gábor reflectând la vorbirea de Sâmbătă a lui Șerban țince, că acesta nu dovedește adevărata gravamină românesă enumerate. Impută cabinetului, că pactează cu Sașii, o fracție de naționalitate, ce abia numără la 140,000 de suflete. Acestă pactare e o dejosire din punctul de vedere al ideii de stat magiar. Patriotismul organelor administrative din Săsime îl trage la indoelă.

Oscar Meltzl în numele deputaților sași respinge acusa, că ar fi pactat cu ei guvernul. Ei susțin guvernul, dacă acesta arată bunăvoință față de programul poporal săsesc din 1890.

Br. Bánffy declară, că în programul săsesc nu se cuprinde nimica, ce nu ar rămâne în cadrul legii de naționalități.

Hermann Otto se ocupă cu cauzele căderii lui Wekerle și fusiunea.

Șerban cêrcă a vorbi în cestiune personală, dară trecând la dezvoltarea principiilor sale, presiul îi detrage cuvintul. Acesta e primul debut presidial al lui Szilágyi.

Asbóth țince, că însuși partidul liberal e cauza crizei sale venind în contrast cu interesele morale și materiale ale poporului. Criza a dovedit, că în Ungaria nu se póte constitui un partid, care să-și creeze majoritate constantă numai cu devisa: Să luptăm contra bisericii și la ce e creștinesc. La Lócse, unde a fost de curând ales profesorul Zelenyák cu programul partidului poporal creștin, am vedut un popor, care nu primesce bancnotele, când e lipsă înse, e gata a primi baioneta, gendarmului. Acestă însemnă, că trebuie abandonat sistemul de până acum.

Ugron în o elocuentă vorbire se ocupă cu criza, care nu a fost constituțională. Regretă, că din incidentul ei Coróna nu a întrebat și pe partidul independentist. Ministrul-președinte — vorbind despre Sași — a țin, că nu apróbă gruparea de partide după interese de naționalitate, dară nu a reflectat, că nu sunt numai grupări după interesele de naționalitate, ci și grupări după interesele materiale. Stirpescă-le pe acestea.

În ședința de Marți încă s'a ocupat camera tot de programul cabinetului. Aprópe toți oratorii s'aú ocupat de politica de naționalitate a guvernului și în deosebi de cestiunea Sașilor.

Horváth Gyula declară de anormală criza. țince, că Bánffy s'a deosebit ca fișpan de celalți fișpani prin violența și necruțarea, ce s'a manifestat în tóte faptele lui. Unica trăsătură democratică a lui Bánffy a fost, că toți de o potrivă i-aú simțit puterea. În comitatul lui înse frecările confesionale și de naționalitate aú fost mai la ordine decât ori unde. Cuvintele ministrului referitoare la pactul cu Sașii le află de tot vagi. Pactul din 1867 nu e atacat din lăuntru, ci din afară, din partea guvernului comun.

Battyányi află defectuos programul guvernului și află contradicere în declararea, că guvernul va executa legile bisericesci-politice, fără ca să se vateme confesiunile. Află a fi lucru curios, că

va denumi episcopi un bărbat, — actualul ministru de culte, — care în parlament a profesat publice ateismul. Fusiunea între partidele, cari stau pe baza pactului din 1867, aú zădărnicit-o liberalii, deși ministrul-președinte se pricepe la pactări cu Sașii.

Zay Adolf accentuează patriotismul Sașilor, cari pretind înse, ca sub firma ideii de stat să nu fie despoiați de autonomia, ce le compete.

Ugron impută Sașilor, că nu sunt ómenii de principii, ci tot negoțiezi.

Horáuszky declară pe Sași de mame-lucii contractuali și e nemulțămít cu politica de naționalități a guvernului.

Vajay spune guvernului, că se amăgesce creștend, că catolicii se vorú împăca cu reformele bisericesci-politice susținute și de guvernul actual.

La oratorii opoziționali le-a răspuns ministrul-președinte, dară slab. El afirmă, că nu a pactat cu Sașii, și că guvernul are de scop executarea legii de naționalități, având înse în vedere garantarea unității statului magiar.

Cel din urmă orator a fost Györffy, care își exprimă și motivează neîncrederea față de guvern și-i impută pactarea cu Sașii.

Joi s'a început dezbateră asupra budgetului ministeriului de culte.

Franta.

Lumea se teme, că abdicarea președintelui Casimir Perier va provoca turburări serioase în Franța. Dară energia și prezența de spirit a ministrului Dupuy nu a lăsat timp pe sama turburătorilor. El îndată s'a îngrijit de intrunirea congresului la Versailles pentru alegerea noului președinte. În congres radicalii s'aú încercat, să provóce scandal și confusiuni, dară nu le-a succes. Felix Faure a obținut 429 din 801 voturi.

Noul președinte e născut în Paris la 30 Ian. 1841. Este fiú de tapițer. În tinerețe a fost calfă de tăbăcar (timariú). Mai târziu din propriile cruțări a fundat o casă de comerciú în Havre, unde prin capacitatea și onestitatea sa și-a câștigat stima tuturor. La răboiul din 1870—71 F. Faure a luat parte ca comandant al unui batalion al gardei mobile și mai târziu ca șef de escadron în statul major al armatei auxiliare. Pe timpul cumunei din Paris a luptat în contra incendiatorilor. Pentru meritele sale militare a fost numit cavaler al legiunii de onóre. Cariera politică și-a început-o în 1881 ca deputat. În mai multe rânduri a fost numit subsecretar de stat în ministeriul de comerciú și colonií, în care calitate a închiat cu Orientul mai multe convențiuni comerciale de tot avantajoase pentru Franța. În anul trecut a fost numit ministru de marină. Faure e un economist eminent. Un op al lui a fost premiat de academia francesă. El e un bărbat nobil, onest și simpatic, un adevărat om de caracter.

Alegerea lui Faure este întimpinată cu bucurie de opiniunea publică francesă și străină. Singurii radicalii, cari ar voi, să ștergă ori ce auctoritate în stat, sunt nemulțămíti cu ea.

Cabinetul Dupuy și-a prezentat di-

misiunea noului președinte, care a și primit-o încredințând pe Bourgeois cu compunerea noului cabinet.

Bulgaria.

Tinărul principat a venit în conflict cu monarchia austro-ungară din cauza legii pentru darea de consum, ce a intrat în vigoare la 1 Ian. st. v. Anume guvernul bulgar neputând esopera dela puterile străine învoirea de a ridica vama de import dela 10 1/2 % la 15 %, ca tot să-și ajungă scopul, a introdus dare de consum pe produsele de proveniență străină. Dispoziția acesta a pus mari greutăți pe comerțianții austro-ungari, cari voesc a-și valoriza marfa în Bulgaria, din care cauză ei s-au tânguit consulatului austro-ungar din Sofia. Consulul nostru a înaintat guvernului bulgar un energie protest, în care dice, că intrarea în vigoare a noii legi de consum vatămă convențiunile internaționale existente și atinge de tot simțitorii interesele austro-ungare. În fine pretinde măsurii urgente pentru sanarea răului. Se crede, că guvernul bulgar spre a evita conflictul cu monarchia noastră va fi silit să modifice legea.

La cestiunea noastră.

Cestiunea română de nou se discută cu viu interes și cu multă simpatie în presa italiană. Ansă a dat frumoasă scriere a savantului publicist Roberto Fava intitulată „Ricordi Rumeni“, care este apretiată foarte favorabil de către presa italiană. Pe agentul șovinismului liberal magiar Ováry Lipót (Jidan) l-a demască în Italia tinărul universitar din Iași dl Rașcan, care a venit în contact cu tinerimea academică italiană, cu reprezentanții presei și cu persoane marcante din cele mai multe cetăți italiene.

Damele române încă au făcut un bun serviciu cauzei naționale oferind un elegant album societății de presă italiene. Albumul — trimis pe numele dlui Bonghi, presidentul societății „Associazione della Stampa periodica italiana“, — conține o adresă de recunoștință presei italiene pentru ceea ce a prestat în favorul cauzei noastre. Adresa e redactată în limba italiană și e provădută cu subscrierea alor 978 de domne române din diversele părți ale Transilvaniei și Ungariei. Adresa a fost primită cu mare bucurie de presa italiană.

Dieta Ungariei vrând nevrând trebuie să se ocupe de cestiunea naționalităților sau mai corect vorbind de cestiunea română, după ce celelalte naționalități nemagiare din Ungaria nu dau destule semne de viață națională. Ministrul-președinte a atins această cestiune în discursul-program, era mai de aproape a considerat-o dl Nicolaș Șerban, unicul deputat român, care se poartă ca român și în dieta ungară. Dl Șerban în discursul său afirmă, că rezolvarea completă a cestiunii naționalităților este condițiune sine qua non a fiecărui cabinet, și cu dreptul s'a așteptat, ca dl ministru să dea în această cestiune un program hotărât, deoarece dela rezolvarea cestiunii naționalităților depinde în mare parte mărirea patriei și fericirea singuraticilor cetățeni. El nu vre, să enumere taxative pașii de lipsă pentru clarificarea

cestiunii, fiind înse că mai mulți membri ai camerei profesază o politică exclusivistă și egoistă, așa de necesar a declara de o camdată următoarele:

Naționalitățile Ungariei, cari constituiesc 2/3 din întregă populațiunea, sunt oprite dela deprinderea drepturilor strict naționale. Aceste drepturi vreă să le revindice prin mijloce constituționale. În special poporul român, atât în trecut, cât și în prezent, proclamând întregitatea teritorială a statului a fost totdeauna cu cea mai mare fidelitate către tron. Crearea dualismului dela 1867, și mai ales uniunea Ardealului dela 1868, în modul cel mai strict a fost legate de condițiunea, că naționalitățile vor fi împăcate. În urma acesteia s'a adus legea numită de naționalități, din care nici o lotă nu se observă. El crede, că principala cauză a crizei ultime a fost nefericita politică de naționalități a guvernului, și tot acesta a fost cauza, de dl prim-ministru nu a putut primi portofoliul de interne.

Dintre gravaminele Românilor amintesc neaplicarea în oficiile publice, împedecarea dezvoltării limbii și culturii noastre și silirea tinerimii culte de a emigra în țări străine.

Poporul român e destul de tenace spre a se opune tuturor tendințelor, cari țințese la desbrăcarea lui de caracterul național. Și dacă în 1892 s'a plâns la regele și la întregă Europa, a voit, să arete, că politica inaugurată de Tisza Kálmán și urmată de guvernele următoare e rea. A voit să arete, că în Ardel și după decretarea uniunii sunt legi, cari amintesc de absolutismul urgisit și de Magiari; a voit să arete, că sunt legi aduse cu cooperarea tuturor factorilor competenți, cum e legea de naționalități și cea despre grantarea autonomiei bisericilor, — și cu supunere omagială a voit să întrebe pe Majestatea Sa, că are cunoștință, că guvernele din legea de naționalități nu țin nici o literă și cu cea despre autonomia bisericilor dispun după arbitriul prin ordinațiunile ministeriale?

Lasă la judecata parlamentului și întrebă, că pe basa cărei logice se face, de aceia, despre cari se dice numai, că ar fi agitat în contra legilor, aceia, cari voesc schimbarea legilor pe cale constituțională, — ajung în temniță, pe când aceia, despre cari în cel mai evident mod se dovedesce, că nu numai în respectăz unele legi fundamentale ale constituțiunii, ci le calcă în picioare, ajung să ședă în fotele ministeriale? Românii au fost aruncați, să langedescă cu anii în temnițe, pentru că s-au dus cu plângerile lor la Majestatea Sa în Viena; ministrii unguresci înse zilnic peregrinăz la Viena. La aceea, că Românii merg cu plângerile lor la Viena, guvernele unguresci poartă vina. Ele mai ales prin fișpanii lor ca și prin nescari pași l-au silit, pentru că au esperiat, că pretutindenea dau de urechi surde.

Poporul român nu se intimidăză cu întemnițări. El ca un popor de 3 milioane, care dă patriei avutul și sângele său, își pretinde drepturile sale.

Ca închiere dice dl deputat, că și-a ținut de datorință, ca acum, când se notifică constituirea noului cabinet, să atragă în parlament atențiunea tuturor la cestiunea de prima ordine.

Ministrul Bánffy recunoșce momentuositatea cestiunii, afirmă, că în procesele Memorandului guverneul precedent a esperiat,

că aspirațiunile Românilor sunt nedrepte; nu cestiunea naționalităților e cauza, de nu a ținut portofoliul internelor, ci multele lui agende; îndestulirea justelor pretensiunii a naționalităților, — întru cât o permite statul unitar național magiar, — o consideră ca o datorință a cabinetului său.

Din discușiunea întimplată în dietă avem cel puțin acel profit, că cestiunea noastră nu e mai mult ignorată, toți o recunosc de o cestiune ardentă, ceea ce numai accelera pôte rezolvirea ei.

Invitatoriu.

Reuniunea pompierilor voluntari din Blaș în înțelesul §. 18 din statute își va ține adunarea generală anuală în 3 Februarie st. n. la 2 ore p. m. în localitățile școlii normale, la care publicul interesat cât și binevoitorii reuniunii sunt cu plăcere invitați.

Blaș la 24 Ianuarie 1895.

Comanda supremă.

Noutăți.

Convertiri. „Tribune“ i-se scrie de lângă Alba-Iulia, că din cauza neînțelegerilor dintre preot și popor 42 capi de familie gr. cat. au făcut la episcopul rom. cat. din Alba-Iulia pașii de lipsă spre a trece la cestiunea rom. catolică. Episcopul l-a primit bine și l-a asigurat de cel mai bun sprigin. — Despre neînțelegerile dintre poporul și preotul nostru din Bărabant nu avem cunoștință, una o scim înse, și anume că episcopul romano-catolic nu pôte primi pe Românii nostri între fiii săi sufletesci, de ôrece Roma a oprit strict trecerea catolicilor dela un rit la altul.

Meritul premiat. Cea mai înaltă distincțiune francesă, crucea legiunii de onore, a dobândit-o de curând érași o călugăriță, sora Agneta. Această simplă călugăriță, dispusă de superioară-sa pentru îngrijirea morboșilor din spitalul militar de marină, și-a împlinit grăua, dară filantropica misiune cu atâta zel și abnegațiune, cât ministrul de război a aflat-o vrednică de cea mai înaltă distincțiune. Este de însemnat, că de când a înființat Napoleon I acest ord, au fost distinse cu el 47 femei, și dintre acestea 28 au fost călugărițe.

Balul reuniunii femeilor române din Blaș din 19 a c. ca și în anii trecuți a fost cercetat de un public ales nu numai din loc, ci și din ținuturi depărtate, pe cum Orăștie, Sebeș, Făget și Vidrașeu. Petrecerea a fost destul de animată. O constatare nu prea măgulitoare am trebuit să facem. Romana, singurul nostru joc de salon, s'a jucat numai odată și și atunci cât se pôte de rău. Costumul național a fost reprezentat ca nici într'un an, și acesta a contribuit mult la decorațiunea balului. Barēm de am vedé delaturate pe inecul toaletele scumpe luate dela străini.

Dela Ligă se anunță, că dl V. A. Urechia, venerabilul president al Ligei culturale române, a primit la anul nou la 4000 de adrese de felicitare, dintre cari 498 au fost dela cei mai celebri bărbați de stat, senatori, literați și publiciști din Italia, Franța, Anglia, Belgii, Holanda, Danemarca, Germania și Elveția.

Guvernul rusesc imităză pe cel magiar. E cunoscut, că guvernul magiar a oprit intrarea în Ungaria mai a tuturor diarelor din România, ba a dat ordin, să se confiscă și epistolele, în cari se crede, că ar fi cuprins și vre un diariu. Invidiând pe liberalii noștri guvernanti regimul rusesc încă a detras debitul postal diarului magiar guvernamental „Pesti Hirlep“.

Cas de mörte. Ioan Pandrea, cooperator parochial în Tohanul vechiu din Vicariatul Făgărașului, a reposat în 28 Decembrie 1894 în anul al 43-lea al vieții și al 13-lea al preoției.

În veșt amintirea lui!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiile calvinesci în biserica românească din Ardél.

D.

Forurile protopopesci.

(Continuare.)

Sinodul electorală dela 1868 despre forurile protopopesci. Totu în greșala această a cădută și sinodul electorală dela 1868. Jurisdicțiunea matrimonială a forurilor protopopesci fusese deja înainte de sinodul acesta cassată. Capitulu mitropolită din Blașu înse o reactivă îndată după mórtea Mitropolitulu Șuluțu. Sinodul electorală dela 1868 se temu, că noulă mitropolită éráși o va cassa. Din cauza această între „condițiunile“ puse de acestă sinodă nonlu mitropolită în punctul 9 cetimă următoarele:

„Jurisdicțiunea scauneloră protopopesci este restaurată, și oră ce dispozițiună luată spre desființarea loră, fără de scirea și fără de voea cleruluă introduse în biserica noastră pre cale anicanonică, rămână nule.“¹⁾

Sinodul acesta nu se pronunță cu privire la aceea, că ore forurile protopopesci suntă instituțiune orientală sau nu? După ce înse sinodul în motivarea condițiunilor se tânguesce, că ni-s'au alterată disciplina orientală, așa e lucru firesc, că condițiunile să cuprindă punctele acele de disciplină, cari sinodul le aștepta dela noulă mitropolită să le reintroducă éráși în curățenia loră orientală. Și așa fiindu că și esistența forurilor protopopesci este una din cele 10 condițiuni, *eo ipso* și sinodul acesta consideră forurile protopopesci de o instituțiune de a bisericii resăritulu. Nu ne spune înse nici sinodul acesta nici ună canonă din Pravilă și din dreptulă bisericii resăritulu, din care să se vadă, că forurile protopopesci suntă în adevărul de origine resăritenă.

* * *

Conciliul provincială dela 1872 despre originea forurilor protopopesci. Cumcă, câtu de adencu era în publiculă nostru chiaru și sub Mitropolitul Vancea înrădăcinată credința, că forurile protopopesci suntă o instituțiune de a bisericii resăritulu, ne dá o dovadă chiaru și conciliul provincială dela 1872 ținută sub Mitropolitul Vancea.

Mitropolitul Vancea cu sinodul provincială dela 1872 cunoscedu dorința multora, ca forurile protopopesci să funcționeze și mai departe în biserica noastră, au trebuită să le primescă în decretelă acelu sinodă, și le-au și primită în Capulă III. Tit. X. cu cuvintele următoare:

„Cauzele bisericesci, civile, criminale și matrimoniale după datina immemorială basată pre codicele bisericeci noastre se potă judeca și în forurile protopopesci. . . .“

Precum se vede, în cuvintele aceste, se dice, că datina fórte veche a forurilor protopopesci se basază pe codicele bisericeci noastre. Dacă acum sub codicele acesta se înțelege codicele bisericeci resăritulu, atunci la noi acestă codice este Pravila. În Pravilă înse nicăiri nu este nici cea mai mică amintire de forurile protopopesci. Dacă înse se înțelege ver ună codice specială de legi, care a avut valóre numai în biserica noastră românească, atunci nu scimă, care pôte fi acelu codice, căci noi până la sinodul provincială din 1872 nu amă avută nici cându ună atare codice.

Se provocă, ce e dreptu, decretulă amintită ală sinodulu provincială la constituțiunile apostoliloră cartea II. c. 42 și 44, ca și cum în aceste ar fi basată datina forurilor protopopesci.

Înse în c. 42 din cartea a două a constituțiuniloră apostolice se dice numai atăta, că lucrurile, cari le potă, să le isprăvescă diaconii avendū spre acésta imputernicire dela episcopulă,²⁾ érá capu 44 dice numai, că și preoții și diaconii să asiste tribunalulu episcopesculă.³⁾

Din capetele aceste două ale constituțiuniloră apostolice nu se pôte nici prin cea mai forțată interpretare scóte nimicū în favorulă funcționării forurilor protopopesci ca foruri de întâia instanță.

¹⁾ »Acte sinodali« de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 35. Érá mai pe largu despre cele 10 condițiuni și motivarea loră veđi »Cestiună diu dreptulă și istoria bisericeci românești unite«. Blașu 1893 capitulu: »Sinodulă electorală dela 1868«.

²⁾ »Conciliulă provincială primă ală provinciei bisericesci gr. catolice de Alba-Iulia și Făgărașu ținută la anulă 1872«. Blașu 1882 pag. 179.

³⁾ »Όσα δε δύναται (ὁ διάκονος) εὐδυνέτω δι' ἑαυτοῦ λαβῶν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἐξουσίαν«. Card. Pitra op. cit. tom. I. pag. 191.

⁴⁾ »Συνπαρέστωσαν δε τῷ δικαστηρίῳ καὶ οἱ διάκονοι καὶ πρεσβύτεροι«. Card. Pitra op. cit. pag. 193.

stanță. Căci c. 42 vorbesce numai despre lucruri administrative antice, cari le făceaă diaconii, ca episcopii să nu fie prea îngreunați, érá în c. 44 deși se dispune, că la tribunalulu episcopulu să fie și diaconii și preoții de față, totuși se dice și aceea apriată, că sentința să o aducă episcopulă, érá preoții și diaconii să cerce a împăca pre litiganți înainte de ce episcopulă ar aduce sentința.¹⁾

Alcum în tóte decretelă conciliulu acestuia se vede o cunoștință de dreptulă resăritenă, cum la noi nu s'a mai veđutū până atunci. Și cu tóte aceste chiaru în decretelă acestui conciliu din dreptulă orientală nu s'a pututū aduce nici barēm ună singură canonă în favorulă forurilor protopopesci.

* * *

După ce acum cunoscemū urmele istorice despre forurile protopopesci, și cunoscemū și părerea dominantă la noi cu privire la originea loră, urméză să le asemenămū cu legislațiunea bisericească orientală, din carea apoi ne vomū căștiga convingerea, că forurile protopopesci din biserica românească din Ardélu nimicū nu suntă mai puțină decâtu o instituțiune de a bisericeci resăritulu, de unde airea trebuie să căutămū originea loră.

II.

Forurile bisericesci de judecată și modulă constituiri loră după dreptulă orientală din Pravilă.

Forulă de întâia instanță după Pravilă. Forulă judecătorescū de întâia instanță pentru tóte cauzele bisericesci după Pravilă este forulă episcopulu propriu. Nicăiri nu se face în Pravilă nici cea mai mică amintire de ver ună foră bisericescū inferioră celui episcopescū. Lucrulă acesta în tótă biserica resăritulu în timpulă, în care s'a formatū legislațiunea Pravilei, era unū ce, care așa se înțelegea de sine, câtu și abuzurile, cari s'au întâmplatū cu preterarea forulu episcopescū, n'au constatū în aceea, că să alerga după dreptate la foruri inferioare celui episcopescū, ci la foruri superioare, sau de același gradū, sau chiaru la forulă civilă.

Așa de pildă sinodulă dela Cartagena din 424 opresce aspru tuturoră a începe judecata la ver ună episcopū străinū,²⁾ érá sinodulă ecumenicū dela Calcedonū îndrumă pe preoții, cari se subduceau de sub jurisdicțiunea episcopiloră proprii, ca să nu maf cuteze a face lucrulă acesta.³⁾ Totu în înțelesulă acesta dispuse și sinodulă dela Constantinopolū din anulă 681.⁴⁾ Ce se ține înse de abuzulă de a pretera forulă bisericescū ală episcopulu propriu și a alerga la forulă civilă, mai întâiū can. 13 ală sinodulu dela Cartagena din 393,⁵⁾ apoi canonulă 8 de mai susū ală sinodulu dela Calcedonū au oprit tare aspru atari preterări a forulu episcopescū.

Se întâmplă, ce e dreptu, câte odată, de patriarchulă judeca în sinodulă său ca în forū de întâia instanță cauze de competență canonică a ver unui mitropolită sau episcopū supusū lui. Acésta înse nu se întâmplă, desătū numai dacă episcopulă sau mitropolitulă respectivū însuși se invoiea, și dreptulă său de judecatorū de întâia instanță îl ceda patriarchulu.⁶⁾

Se mai întâmplă mai departe excepțiune canonică dela regula această și atunci, cându actorulă avea suspțiune fundată în simțulă de dreptate ală episcopulu său, cându apoi potea alerga la mitropolitulă ca la forulă de întâia instanță.⁷⁾ Totū asemene, cându episcopulă loculu din altū motivă ore care nu era și episcopulă competentă ală incululă, în care casū apoi însuși patriarchulă delega pe unū altū episcopū, ca să judece cauza respectivă în forū de întâia instanță.⁸⁾

Astfelū putemū dice, că Pravila absolute nu cunosce decâtu forulă episcopescū, și de foruri protopopesci nicăiri în ea nu se află nici o urmă.

În timpurile mai vechi ale bisericeci unele canóne prescrieă

¹⁾ »Σπονδάζοντες αὐτοὺς φίλους ἀμφοτέρους ποιῆσαι πρὶν ἀοφάσεως τῆς τοῦ ἐπισκόπου.« Card. Pitra op. cit. pag. 193.

²⁾ Sintagma greciloră Ralli și Potai III, 620.

³⁾ Can. 8 dela Calcedonū. În originalulă grecū cu interpretările lui Balsamon, Zonara și Aristene la Beveregiu op. cit. tom. I. pag. 120.

⁴⁾ Sintagma II. 692.

⁵⁾ Totū acolo III. 330.

⁶⁾ Așa de pildă Patriarchulă Esaiă cu sinodulă patriarchalū dela 1925 judecă cauza unui ecclesiarcū, după ce mitropolitulă dela Tessalonía își dede invoiea spre aceea. Cf. Zishman op. cit. pag. 222.

⁷⁾ Basilicalie III. 1, 6.

⁸⁾ Cod. 1, 4, 29.

prezența mai multor episcopi, când era vorba să se aducă sentință asupra ver unui preot sau diacon, și episcopul local singur era judecătorul competent de prima instanță numai în cauzele clericilor inferiori diaconatului, cum sunt ipodiconii, anagnostii (lectorii) și psalții (cântăreții).³⁾ Mai târziu înse fiindu greu a aduna totdeauna mai mulți episcopi pentru cauzele amintite, a rămas episcopul local judecătorul competent de prima instanță pentru toți credincioșii săi clerici sau laici.

Forul episcopesc ca for de întâia instanță era forul competent.

1. Pentru toate cauzele de căsătorie.⁴⁾
2. Pentru toate cauzele civile canonice între credincioșii săi, în care putea lusași aduce sentința, sau putea constitui arbitrii agreeți ambelor părți litigante.⁵⁾

3. Pentru toate cauzele penale bisericesti ale preoților, călugărilor și mirenilor supuși jurisdicțiunii lui.⁶⁾

4. Pentru cauzele curate civile ale preoților și călugărilor.⁷⁾

5. Dacă ver un preot era decherat vinovat de către forul civil pentru ver o crimă civilă, atunci oficiul civil respectiv trebuia să facă lucrul acesta cunoscut episcopului competent, care apoi îl degrada și străpunea forului civil spre pedepsire.⁸⁾

* * *

Modul constituirii forului episcopesc de instanță întâia după dreptul din Pravila. Încă în constituțiunile Apostolilor cartea II. c. 44 se dispune, că și preoții și diaconii să fie de față, când episcopul aduce sentință asupra ore cui; ⁹⁾ era sinodul din 338 dela Cartagena dispune apriată, că să fie fără valoare sentința, care o ar aduce episcopul fără ca să fie și clerul celalalt de față.

În timpurile mai vechi, până când pre la sate nefiind aplicați preoți, tot clerul episcopului locuia în cetate cu el, întreg clerul supus episcopului era de față, când episcopul avea să aducă ver o sentință în ver o cauză bisericescă litigiösă. După ce înse au început a se aplica preoți și pre la sate, nu mai era episcopul cu puțină să-și adune întreg clerul, de câte ori era să țină judecată. Atunci s'a introdus datina, că numai o parte mai mică din cler să locuască la reședința episcopescă. Clericii aceștia formați tribunalul episcopului, și erau de față de câte ori episcopul ținea judecată.

La început clericii aceștia dela reședința episcopescă erau puțin la număr. Crescându înse vađa și averea bisericești, a crescut și numărul lor, căci s'au format totu oficii noue lângă episcopul.

Pre încetul înse s'a introdus datina, că numai clericii aceia dela reședința episcopescă, cari aveau oficii mai înalte, așa numiți *ἀρχοντες* sau „boeri“ după Pravila să formeze tribunalul de judecată al episcopului.¹⁰⁾

Cu privire la lucrul acesta, mai târziu s'a statorit praesa, după care membrii tribunalului episcopesc erau următorii oficiali bisericesti dela reședința episcopescă.

1. Toți oficiali din pentada întâia anume: economul, sacellarul, schevofilacele, cartofilacele, saceliul și protecdieul, cu privire la cari în catalocele oficialilor episcopesci se dice: *ἐστὶ δὲ καὶ εἰς τὰς χρίσεις* = 1ea parte și la judecăt.

2. Din pentada a doua: canstrisul, referendarul, hieromonahul și logotetul.

¹⁾ Can. 24 dela Cartagena.

²⁾ Zishman op. cit. pag. 219.

³⁾ Can. 9 Calced. din Pravila. În originalu Sintagma II 237.

⁴⁾ Zishman op. cit. pag. 223.

⁵⁾ Can. 9 dela Calcedon de mai sus și constit. lui Iustinianu din anul 550 în Cod. 1, 4, 20 § 4.

⁶⁾ Zishman op. cit. pag. 225.

⁷⁾ Veđi mai sus pag. 30.

⁸⁾ Simeon de Tessalonica în opul său despre ordinațiune c. 13 despre oficiali aceștia dice, că atunci când se constituiesc în oficiu, se constituiesc și judecători.

3. Din corul stângu numai protopresbiterul.

Sta înse în libertatea și chibzuirea episcopului, că cerându lipsa să dea și altor oficiali dreptul de a fi membri în tribunalul episcopesc, și în casuri singurate să cheme și pre alți preoți la tribunal. Totu asemenea nu era episcopul obligat a chema totdeauna pre toți membrii la ședințele tribunalului.¹⁾

După Pravila înse numai oficiali din pentada întâia luau parte la ședințele tribunalului episcopesc, despre cari Pravila după ce îi enumără și le spune pre scurtu chemarea, adaugă: „*aceștia ședă la sfânta judecată cu arhierul.*“²⁾

* * *

Modul purcederii în tribunalul episcopesc alu Pravilei. Ședințele, ce le ținea episcopul cu oficiali săi spre rezolvirea afacerilor bisericesti se numeau adunări afară de altariu, *αἱ ἐξω τοῦ βήματος συνάξεις*, spre deosebire de adunările din biserică la altariu cu ocaziunea sfinte Liturgii sau a altor funcțiuni sacre. Când în adunările aceste se pertracta ver o cauză proccuală, atunci adunarea se numea: *τὸ ἰσθὸν κριτηριον*.

Încă în c. 44 Cartea a II din constituțiunile Apostolilor s'a dispus, ca creștinii să cerce compunerea cauzelor litigiöse dintre ei pre cale pacifică prin mijlocirea preoților și a diaconilor.³⁾ Datina acesta s'a păstrat în biserică resăritului și în timpurile mai târziu, încatu părțile litigante trebuiau să cerce mai întâiu împăcarea prin mijlocirea ver unui oficial episcopesc.⁴⁾ Dacă împăcarea nu succedea, atunci cauza se ducea înaintea tribunalului episcopesc.

În tribunalul episcopesc presiul îl ducea episcopul. Lângă el ședeau notarii, și apoi oficiali episcopesci, cari erau membri ai tribunalului. Oficiali mai înalți episcopesci, cari din pusețiune nu erau membri ai tribunalului, încă puteau fi de față la ședința tribunalului, înse locul lor era la spatele președintelui. Oficiali mai inferiori numai atunci puteau fi de față, când aveau să îndeplinescă ceva servitii. Locul unde stau ei, era un loc mai lateral din sala tribunalului.

Când se începea judecata, atunci secretariul, *ὁ ἐπὶ τῶν σκεπτῶν* aducea pre litiganți în lăuntru, și espunea cauza de litigiu, după ce se începea numai decatu investigațiunea.

În decursul investigațiunii membrii tribunalului aveau drept și li era impus, ca prin întrebări puse litiganților și martorilor să se siléscă a-și câștiga cunoscință temeinică despre cauză. De erau înse și episcopi de față la ședința tribunalului, — ceea ce se întâmpla câte odată, eaci episcopul competent îi era ertat a chema la ședința tribunalului și pre alți episcopi, — atunci celalți membri ai tribunalului, ca și în sinodele provinciale și patriarhali, nu mai aveau dreptul de a pune întrebări, ci numai dreptul de a-și descoperi președintelui părerea.

Celalți oficiali superiori, cari nu erau și membri ai tribunalului puteau să 1ea parte la investigațiune numai dacă căpetau concesiune dela președintele, în care casu apoi puteau și ei să pună întrebări și să-și spună părerea deadreptul său prin altul.⁵⁾

Fiindu cauza investigată, se aducea sentința votându toți membrii tribunalului. Episcopul înse era liber să priméscă părerea maiorității sau a minorității sau să aducă sentința după bună chibzuirea sa. (Va urma.)

* * *

¹⁾ Cf. Zishman op. cit. pag. 217 și 218 și 219.

²⁾ Veđi Pravila de Tergoviște 1652 la capetulu părții întâie numite: îndreptarea legii pag. 407.

³⁾ Veđi mai sus pag. 30.

⁴⁾ Relicvie a datinei acesteia este până în đina de astăzi dispoziția, ca căsătorii, cari voesc să se despartă, să cerce mai întâiu împăcarea înaintea parochului sau protopopului.

⁵⁾ Cf. Zishman op. cit. pag. 225 și 226.

Luordes înaintea forului științei.

De prof. Dr. I. Ackerl.

III.

Încă în 20 și 21 August a. c., — așa dară înainte de sosirea marelui pelerinaj, — să aflară deja mai mulți factori în biroul numit. Între aceștia și Dr. Balencie, pe care Bernadette l'a cunoscut în persoană, și care la mai multe întâmplări fenomenale a fost de față; mai departe doi doctori în medicină din Canada. Unul dintre aceștia, Dr. da Rocher, este profesor de universitate în Montreal; celalalt Dr. Bourque din cauza morboasei sale soții făcu calea cea lungă către Europa. Cu espresiunea celei mai intime recunoștințe istorisi el celorlalți medici, cum al său fiu de 26 ani se bolnăvi greu înainte cu nouă ani, și cum toate mijlocele aplicate, — chiar și un Dr. Charcot l'a tractat fără succes, — nimica nu-l folosiră, dar înainte cu șese ani se întorse către iubita noastră patronă din Lourdes și-și află vindecare numai decât după ajungerea lui la Lourdes. Soția lui Dr. Bourque, carea de zece ani suferia de o grea bătă internă împreună cu *peritonitis* (aprinde de pelița pântecului), călători la Lourdes în contra voinții medicilor, dând ascultare fiului său, care a aflat vindecare acolo. În Paris deveni atât de debilă, cât nu mai era în stare a mai continua călătoria în trăsura. În ziua, în care familia hotărî să aducă rugăciunii lui Dumnezeu și să se cuminece pentru vindecarea scumpei morboase, dâna Dr. Bourque fu confundată în apa pescerii. „Ea este de prezent,“ așa scrie raportorul lui „Univers“, tot un medic, „drept, că încă nu deplin vindecată, dar se află cu mult mai bine și poate fără ajutoriu umbra.“

Învățatul și totodată nobilul president al comisiei de constatare, Dr. Boissarie era și el de față în bureau spre a examina un cas de vindecare din anul trecut. *Alfred Guy*, un copil orfan de 13 ani din orfanotroful S. Vincențiu de Paul în Montpellier era, pe cum arată protocolul luat de comisiunea revisuitoare, de 15 luni atacat de atrofie și paralizie a musculaturii din mâna stângă. Musculii brațului anterior erau paralizați, atrofia se întinse preste brațul întreg. Bățul nu-și putea mișca nici mâna, nici să-și îndoască degetele. El se duse de trei ori la piscină (scalda, în care se con-

duce apa din pesceră), fără ca să se fie vindecat, după cum spera. Dar în 23 August, în decursul procesiunii cu s. Eucharistie, deodată-și putu mișca mâna. Pruncul numai decât își deslegă mâna de bandagi; el érá-și putu mișca mâna și degetele. El fu vindecat. La acesta o mare bucurie se produse între peregrini, cu deosebire între compatrioții lui, cari tare-l iubiau pe bietul copil orfan. Reîntorcerea la Montpellier era un adevărat conduct triumfal. În August an. cur. Alfred érá veni la Lourdes, să aducă mulțămită. Dr. Boissarie și ceilalți medici prezenți constatară nu numai starea normală a brațului și degetelor, ci totă starea lui sanitară era așa de înfloritore, cât abia mai putea recunoște în el pe bățul cel mai înainte atât de amărit.

După aceea Boissarie arată celor de față un registru, în care erau induși numele acelor medici, cari se insinuară deja ca asistenți la esaminarea vindecărilor, ce se vor constata în zilele proxime. Erau deja 42 înși înscriși, și numărul lor creștea din oră în oră. Cei mai mulți dintre ei sunt Francesi. Afară de Canada mai trimiseră celebritățile sale medicale la Lourdes Belgia, Spania, Portugalia și Anglia. Toți fără deosebire de confesiune și de vederi religioase sunt cu cea mai mare bunăvoință admiși și invitați, să controleze singuraticile casuri, ce li-se vor îmbia în zilele cele mai deaprobe.

În 21 August 14 trenuri separate sosiră la Lourdes încărcate nu mai puțin decât cu 30.000 de peregrini din toate părțile Franței. Încă în aceea-și sară Dr. Juteau din Chartres insinuă vindecarea domnișorei *Adriane Martin*. Acesta suferia de coxalgie, ce până aci cu nici un fel de medicină nu s'a putut vindeca, și era legată de pat. Deja la prima scaldă în piscină ea-și recăpătă de nou mișcarea liberă a membrilor corpului său. Raportorul lui „Univers“ cu numele Emilie Ruin se duse în ziua proximă (22 August), pe când procesiunea ieși din biserică, în locuința peregrinilor, ca să se convingă mai deaprobe despre vindecarea numitei domnișore. Aci el află o tinără copilă ședând pe un scaun de tot liniștită și cu trăsături amicabile. Acesta a fost, pe care tocmai o căuta el. Ea-și istorisi per longum et latum morbul și vindecarea sa. Numai una o puse pe gânduri: ea încă nu avea păpuși, fiindcă de 18 luni ea nu a purtat

încălțăminte. Se făcură pașii de lipsă pentru a i-se procura încălțăminte. Ea inse se temea, că nu le va avé la timp și așa nu va putea lua parte la procesiune. Dar étă, că-i sosiră încălțămintele! Copila se încălță și se duse cu pași ușori la peșteră înainte altora, unde trebui să aștepte procesiunea. De mai mulți ani era aceea o datină pie, că mulțimea credincioasă cântă „Măresce suflete“, de câte ori se întâmplă vre-o vindecare miraculoasă. Așa s'a întâmplat și acum. Adriane însoți procesiunea până la biserică. Ea mergea fără nici un ajutor prin mulțime încolo și încóce și cu ușurință urcă până sus treptele basilicei. „Mai mult de cât odată cugetam în mine,“ — așa scrie raportorul amintit, — „că ea-și va perde puterile și mâne nu se va mai afla așa de bine. Grijea mea cu toate acestea a fost nebasată. Acesta o am esperiat, când în dimineața zilei de ađi se prezentă medicilor, cari o declarară de deplin sănătoasă.“ Acesta a fost prima vindecare, care s'a dovedit în 23 August în prezența alor 82 medici.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Predicătorul Poporului“ redactat de *Vasiliu Budescu* paroch în Ciulesci nr. 7. 8. cuprinde conținurile: Dumineca a 3-a după Rusalii II.; Dumineca a 4-a după Rusalii I.—IV.; Dumineca a 5-a după Rusalii I.—II.; Dumineca a 6-a după Rusalii I.—IV.; Dumineca a 7-a după Rusalii I.—II.; Dumineca a 8-a după Rusalii I.

„Vatra“ nr. 1 a apărut cu următorul sumar: *Hanul ciorilor* de Ioan Slavici. *Vioara, Nașul, Cobza, Țimbala* de Th. D. Speranța. *O familie domnească în exil*, de Neculai Iorga. *Dr. Victor Mihályi de Apșa de Aurel. Vorba alina* de G. Coșbuc. *Prăvălia Pisicii* după Balzac. *Tipuri din capitală* de Spiru S. Hasnaș. *Din viața lui T. Vladimirescu* de I. Frățilă. *Rogof* de St. Basarabeanu. *Dări de seacă*: Poesii de Artur Staviri, Poesii de Gh. din Moldova, Glume și povești de Stăncescu de Neculai Iorga. Fel de fel *** *Ilustrațiile*: La mulți ani. Dimineața în atriu. Dr. Victor Mihályi de Apșa. O creștină în catacombe. Nu e cale la acest piept, decât prin al meu. La curtea regelui din Palmira. Luptă pentru un gologan. Zece la sută câștig.

Editor și redactor răspundător:
Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscința pre Veneratulă Cleru greco-catolică, că precum și până acum laș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericilor, în ce privește lucrul de măsură și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu așezarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescă ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoștință deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleru mă va împărtași ocașionalmente de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărândă departările, prin această capacitatea de concurență mi-s'a marit.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuarie 1892

cu deosebită stimă
Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. bisericesci.